

FILMFESTIVAL

1986

CINEMIEN 10 JAAR

13 SEPTEMBER T/M 17 OKTOBER

DOROTHY ARZNER: DANCE GIRL DANCE

JAQUELINE AUDRY: OLIVIA

VERA CHYTILOVA: SEMIKRASKY (DE MADELIEFJES)

VERA CHYTILOVA: O NECEM JINEM (OVER IETS ANDERS)

SJUMAN DJAYA: RADEN AJENG KARTINI (HET LEVEN VAN LADY KARTINI)

MARGUERITE DURAS: DES JOURNEES ENTIERES DANS LES ARBRES

INGEMO ENGSTRÖM EN GERHARD THEURING: FLUCHTWEG NACH MARSEILLE

VALIE EXPORT: UNSICHTBARE GEGNER

CINDA FIRESTONE: ATTICA

NELLY KAPLAN: LA FIANCEE DU PIRATE

ELAINE MAY: A NEW LEAF

ULRIKE OTTINGER: BILDNIS EINER TRINKERIN

ULRIKE OTTINGER: DORIAN GRAY IM SPIEGEL DER BOULEVARDPRESSED

STEPHANIE ROTHMAN: THE VELVET VAMPIRE

LINA SHANKLIN: SUMMERSPELL

JOAN MICKLIN SILVER: HESTER STREET

ULA STÖCKL: NEUN LEBEN HAT DIE KATZE

LINA WERTMÜLLER: SEVEN BEAUTIES

LINA WERTMÜLLER: SWEPT AWAY

FESTIVAL BROCHURE

Andamana en haar spaanse prins

BILDNIS EINER TRINKERIN — ALLER-JAMAIS RETOUR. DORIAN GRAY IM SPIEGEL DER BOULEVARDPRESSED.

'Zij, een vrouw van verheven schoonheid, van antieke waardigheid en raphaëlitische symmetrie, een vrouw als geen andere geschapen om Medea, Madonna, Beatrice, Iphigenia, Aspasia te zijn, besloot op een zonnige winterdag *La Rotonda* te verlaten. Zij kocht een ticket *aller-jamais retour* Berlijn.

Zij wilde haar verleden vergeten — of beter verlaten, als een bouwvallig huis. Zij wilde al haar kracht gebruiken om eindelijk volgens haar bestemming te gaan leven. Met behulp van een reclamefolder stelde zij een soort drinkschema op. Berlijn, een stad waarin zij volkomen vreemd was, leek haar de juiste plaats om haar passie ongestoord te leven. Haar passie was drinken — leven om te drinken — drinkend leven — het leven van een drinkster.' (Produktiemededeeling)

De film volgt 'Madame' en haar drinkgenotes op hun tocht door Berlijn. De prachtige, esthetische Ottinger-beelden suggereren verder *niets*: geen sociaal-kritische studie over het kroegenleven in Berlijn, geen onderzoek naar alcoholisme bij vrouwen. BILDNIS EINER TRINKERIN (Portret van een drinkster) is pure fantasie: een uitbundige film over 'de utopie van het drinken en de zelfvernietiging'.

Mensen houden van de films van Ulrike Ottinger omdat zij een geheel eigen wereld schept — een wereld waarin vrouwen anders zijn dan in onze wereld. Ze zijn sterk, fantasievol, avontuurlijk, veelzijdig. En ze hebben 'macht' — een andere macht dan in de patriarchale zin van het woord, omdat zij niet na een machtsstrijd, in een sfeer van concurrentie of via erfelijke lijnen 'logisch' verantwoord wordt. Haar personages hebben een absurde macht, die hen zomaar is komen aanwaaien — macht wordt voorgesteld als iets willekeurigs, als een grap. Om deze eigenzinnige wereld te creëren maakt zij gebruik van verschillende soorten van elementen, zowel afkomstig uit ons kollektief vrouwelijk verleden (pre-patriarchale, archaische samenlevingen; ons culturele leven van de laatste 20 eeuwen/schrijfsters/avonturiersters/enz.) alsook uit de tegenwoordige tijd (sociale gegevens, media, technologie).

Ulrike Ottinger brengt deze elementen met elkaar in verbinding door alles wat zij wil gebruiken opnieuw vorm te geven en in samenhangen te brengen, die uitsluitend gebaseerd zijn op haar fantasie.

Al haar films zijn even eigenzinnig en vol vondsten. Zo ook DORIAN GRAY IM SPIEGEL DER BOULEVARDPRESSED — een verhaal over de verleiding van de macht. 'Frau Dr. Mabuse, cheffin van een internationaal persconcern, heeft een meedogenloos plan bedacht ter expansie van het bedrijf: > Ons concern zal een jonge man creëren, die wij naar onze ideeën zullen vormen en naar ons goeddunken zullen leiden. Dorian Gray — jong, rijk, mooi. Wij zullen hem opbouwen,

verleiden, vernietigen. < In een nachtmerrie-achtige rit door de nachtelijke metropool verklaart zij hem de wereld: > Wij laten hem alles beleven, wat

onze lezers niet durven te dromen. < Bij een opera-première ontmoet de Narcissus als toeschouwer zijn eigen spiegelbeeld op het toneel — en zijn grote liefde: Andamana. Zal

Tabea Blumenschlein, Lutze en Nina Hagen in 'Bildnis einer Trinkerin'

Veruschka von Lehndorff als Dorian Gray

Dorian Gray het slachtoffer worden van Frau Dr. Mabuse of haar beste leerling?' (Produktiemededing)

Dorian-Gray is een mannelijk figuur — en wordt gespeeld door een vrouwelijke acteur — Veruschka von Lehndorff. Ook Dr. Mabuse wordt belichaamd als vrouw — en gespeeld door Delphine Seyrig. Vrouwelijkheid en mannelijkheid zijn niet meer dan elementen in het spel van de fantasie. Verder is er de associatie met de literaire Dorian Gray van Oscar Wilde. Bij hem hoort het narcisme, de dandy, fin de siècle — de gelijke waardering van mannelijke en vrouwelijke eigenschappen.

De spiegel van de boulevardpers verwijst naar de reflectie van een figuur in de massamedia. De boulevardpers is een voorbeeld van een nieuwe vorm van machtsuitoefening — en zegt iets over de specifieke mogelijkheden van een mediaconcern.

Karakteristiek voor de films van Ulrike Ottinger zijn de fantastische dekors en de aankleding, die zij zelf ontwerpt. Naar het motto van Oscar Wilde *Het geheim van de wereld is het zichtbare, niet het onzichtbare*, zegt zij in een interview:

'Alles wat zichtbaar is moet bevatten wat je wilt zeggen. Dus: wat ik niet in de oppervlakte stop, kan niemand erachter zien. Ik werk met beeldtaal, dus elk detail is buitengewoon belangrijk. Niet alleen wat de figuren zeggen of wat ze doen is belangrijk, maar ook waar ze staan, wat zij aan hebben, uit

welke kleuren en uit welke materialen hun kostuums zijn gemonteerd. En hoe ze genoemd zijn.'

Hoe onwaarschijnlijk het ook moge klinken, Ulrike Ottingers films zijn low-budgetfilms. Net als Elfi Mikesch is zij een van de heel weinige regisseuses, die zelf de camera doen van haar films. Dit heeft in de eerste plaats te maken met de eisen die zij stelt aan haar beelden. 'Voor mijn taal heb ik de blik door de camera nodig, ik moet het beeld in z'n kader zien en elke seconde moet goed zijn.' Ook de productie van haar films doet zij zelf. 'De meest adequate vorm om mijn films te produceren heb ik zelf ontwikkeld en geperfectioneerd. Nu hoeft ik het waterhoofd van de "overheadkosten" niet te betalen.'

Door zoveel taken zelf in handen te houden kan zij haar ideeën zo compromisloos en tegelijkertijd zo goedkoop mogelijk realiseren.

In feite vragen Ulrike Ottingers films geheel andere kijkgewoontes dan in de filmische traditie ontwikkelde. De vertelstructuur is zeer ongewoon voor film. Na ± 20 minuten 'ken' je 'het verhaal' — dat toch al niet het belangrijkste is. De spanning ligt in het spel met de elementen.

Er is zeer veel te zien in de beelden. In dit opzicht vereisen zij de rust en de aandacht die nodig is voor toneel. Daarnaast zijn de beelden uitermate cryptisch. In hun symboliek vragen zij het soort van aandacht,

waarmee je naar een schilderij kijkt; in hun meerdimensionaliteit vragen zij de speelsheid van de fantasie.

De personages hebben geen 'identiteit' in de zin van een logische psychologische of historische samenhang. Zij bestaan uit losse elementen en de associaties die deze oproepen worden binnen de film niet begrensd. In Ottingers films is een 'realiteit' als zodanig niet herkenbaar, omdat wat wij als realiteit betitelen volgens heel andere principes en wetmatigheden is opgebouwd, dan de meerdimensionale, absurde, fantasievolle en uitbundige wereld van deze films.

Zoals alle eigenzinnige filmmaak(st)ers heeft ook Ulrike Ottinger een hechte groep bewonderaars over de hele wereld — mensen die gefascineerd de 2 tot 3 1/2 durende films uitzien. Anderen lopen na 20 minuten weg. Sommigen zeer geëmotioneerd en opstandig, omdat haar films hen alle houvast ontnemen en volledige overgave eisen. Anderen omdat zij zich vervelen, omdat zij niet houden van het statische en het cryptische.

Volgens de echte liefhebbers kun je gemakkelijk even naar buiten gaan als het je teveel wordt — en weer terugkomen — de films staan een dergelijke receptie toe. Maar het zou ideaal zijn om de films te zien in een even lustvolle en kalme omgeving als er in de films getoond wordt.

Annette Förster

(Met dank aan Martine Couder)

